

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ba.eu@regeringskansliet.se

Yttrande på betänkandet En ny organisation för förvaltning av EU-medel (SOU 2024:22)

Er beteckning: Fi2024/00894

Länsstyrelsen i Jönköpings län yttrar sig härmed över betänkandet SOU 2024:22 En ny organisation för förvaltning av EU-medel.

Länsstyrelsens synpunkter på utredningen

Utgångspunkten för utredningen har ett tydligt fokus på effektivisering och att minska de administrativa kostnaderna i hanteringen av EU-medel i Sverige.

Länsstyrelsen saknar vissa, för politikens genomförande, centrala perspektiv i utredningen. Exempelvis saknas en analys för konsekvenser för stödmottagare och företagare inom livsmedelskedjan. Utredningen berör inte hur måluppfyllelsen för den svenska och europeiska jordbrukspolitiken påverkas av utredningens förslag och tar heller inte upp konsekvenserna för länsstyrelsernas möjlighet att nå nationella mål på regional nivå så som regional tillväxt och regional hållbar utveckling, Agenda 2030, miljö kvalitetsmål, grön omställning och livsmedelsstrategin, där verktygen inom och resurserna som hanterar EU:s medel är av stor vikt. Andra perspektiv som inte beaktas i utredningen är krisberedskap och kontinuitet, perspektiv som under senare år har blivit mycket aktuella.

Länsstyrelsen delar den problembild som utredningen tar sin utgångspunkt i och som i korthet handlar om att genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i tidigare programperioder präglats av en hög komplexitet av åtgärder, höga administrativa kostnader och omfattande finansiella korrigeringar. Länsstyrelsen ifrågasätter den analys och slutsats som sedan dras om att ett av

skälen till dessa brister ligger i ett stort antal aktörer i genomförandet.

Länsstyrelsens samlade bild är att utredningens förslag avseende administrationen av EU-stöden till lantbruket på ett allvarligt sätt riskerar att försämra möjligheten att nå målet om en ökad livsmedelsproduktion i landet, förbättrad försörjningstrygghet av livsmedel samt en hållbar förvaltning av naturresurser och klimatåtgärder.

Länsstyrelsen konstaterar att ett helhetsperspektiv på hur landsbygdspolitikens mål påverkas saknas i utredningen och därmed har ej heller påverkan på landsbygdens företag och landsbygdens utveckling beaktats. Det är Länsstyrelsens mening att landsbygdspolitikens mål kraftigt äventyras genom de förslag som lagts i utredningen då möjligheten att beakta regionala förhållanden och förutsättningar minskar.

Utredningens förslag kommer att öka den administrativa bördan för företagen samtidigt som förtroendet för staten bland landsbygdsföretagen riskerar att minska. Även regeringens möjlighet att genom Länsstyrelsen få regional kunskap om läget i lantbruket och livsmedelsproduktionen kommer att försämrats kraftigt. Detsamma gäller jordbruksföretagens möjligheter att få kvalificerat stöd och regional rådgivning utifrån företagets historia, relativa styrkor och framtida möjligheter.

Länsstyrelsen vill också understryka att förslaget om koncentration av EU-stöden skulle få stora konsekvenser för Länsstyrelsen i sin helhet. Förslagen kräver också flera insatser i kompetensöverföring då verksamheten bedrivits på länsstyrelserna sedan EU-inträdet.

Länsstyrelsens bedömning är att genomförandet av förslaget kring koncentration av areal- och djurbaserade stöden kommer att få konsekvenser för utbetalningarna på åtminstone kort sikt då det kommer att ta tid att bygga upp kompetens och en ny organisation. Risken är överhängande att utbetalningar inte kommer att kunna ske i god tid vilket kommer att få stor påverkan på de företag som tar del av nämnda stöd.

Genomförandet av kontrollverksamheten kräver en god regional kännedom för planering och genomförande av fältkontroller samt regional närvaro och Länsstyrelsen ifrågasätter hur en koncentration och ny regional kontrollstruktur ska ge

effektiviseringsvinster. Utredningens tilltro till lösning med digitala kontroller i så stor utsträckning riskerar att få konsekvenser för län som Jönköpings län med småbrutet landskap där åker- och betesmarker blandas med inslag av skog.

Att koncentrera projekt- och investeringsstöden till färre län ifrågasätts också starkt av Länsstyrelsen eftersom det krävs god regional kännedom för hantering av stöden. Handläggningen skapar också synergieffekter med andra projektmedel och regionala insatser tillsammans med andra utvecklingsaktörer.

Utredningens förslag får mycket stor påverkan på Länsstyrelsens verksamhet då det innebär en omfattande förändring av myndighetens uppdrag. Verksamhetsområdet motsvarar mellan 10 och 15 % av länsstyrelsens totala verksamhet. Statskontoret bedömde nyligen att verksamhetsområdet var att betrakta som en del av länsstyrelsernas kärnverksamhet¹, en bild som delas av länsstyrelserna själva. Den kompetens som finns på Länsstyrelsen kopplat till livsmedelskedjan och primärproduktionen är av vikt för Länsstyrelsens övriga kärnverksamhet. Förslaget kommer att urholka myndighetens kompetens inom livsmedelsproduktion, livsmedelskedjan samt regional och lokal kännedom om livsmedelskedjans aktörer vilket är avgörande för en regional livsmedelsberedskap.

Länsstyrelsens syn på utredningens utgångspunkter

Utgångspunkten för utredningen har varit ett tydligt fokus på effektivisering och att minska administrativa kostnader i hanteringen av EU-medel i Sverige. Länsstyrelserna har under utredningens gång påtalat vikten av att också beakta graden av måluppfyllelse och de stödmottagare vilka medlen är till för. Utredningen har även bortsett från samhällsekonomiska effekter av de förslag som tagits fram vilket är en stor brist. Perspektiv som enligt Länsstyrelsen inte beaktats eller återspeglas tillräckligt i utredningen.

Utredningens avgränsning till organisatorisk struktur och ansvarsfördelning innebär att utredningen inte visar på vilka effekter föreslagna förändringar innebär för genomförandet och måluppfyllelsen av den aktuella politiken. Länsstyrelsens

¹ Statskontoret (2023). Koncentration av viss länsstyrelseverksamhet.

uppfattning är att organisatorisk struktur och ansvarsfördelning är viktiga faktorer vid implementering men andra värden bör lyftas fram för att säkerställa att densamma sker på ett sätt som ligger i lagstiftarens intresse och bidrar till en god måluppfyllelse.

Utredarens uppfattning är, trots att jämförbara uppgifter är begränsade, att Sverige skiljer ut sig med höga kostnader för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken. Som skäl för detta pekas omfattande kostnader för IT-drift och utveckling i kombination med komplicerad programstruktur ut. I beräkningen av de svenska kostnaderna inkluderas offentlig medfinansiering och, som det verkar, kostnader för finansiella korrigeringar. I detta sammanhang bör påpekas att finansiella korrigeringar och offentlig medfinansiering till viss del är två sidor av samma mynt. En korrigering innebär att EU-kommissionen återkräver felaktigt utbetalade belopp genom att reducera kommande utbetalningar. Medlemsstaten ställs då inför valet att kompensera för de reducerade utbetalningarna genom utökad medfinansiering alternativt att minska budget för den aktuella fonden. Länsstyrelsens uppfattning är att Sverige uteslutande valt att öka medfinansieringen vilket inte kan likställas med höga förvaltningskostnader. Länsstyrelsen uppmanar utredaren att förtydliga sina beräkningar på detta område.

Det bör också påpekas att man vid en jämförelse mellan olika medlemsstaters kostnader, enligt den modell som utredaren valt, bör väga in valutakursers påverkan. Som bekant sker EU-kommissionens utbetalningar i Euro medan Sveriges medfinansiering sker i kronor.

Arealbaserade stöd och ersättningar

Utredaren slår fast att Jordbruksverket har det fulla ansvaret för en korrekt hantering av EU:s jordbruksfonder medan det operativa utförandet har delegerats till stödmyndigheterna. Utredaren menar att denna organisatoriska struktur inneburit utmaningar för verksamhetsutveckling, genomförande av gemensamma arbetssätt och likvärdig rättstillämpning. Genom en centralisering av handläggning och prövning från länsstyrelserna till Jordbruksverket menar utredaren att risken för finansiella korrigeringar minskar.

Länsstyrelsen anser att utredarens slutsatser är alltför långtgående. I stycke 6.2.3 anger utredningen att de finansiella korrigeringarna framför allt beror på att Jordbruksverket feltolkat EU:s regelverk och

att myndighetens IT-system inte levt upp till reglernas krav, Länsstyrelsen delar denna analys. Detta innebär att en centralisering inte innebär att risken för finansiella korrigeringar minskar. Tvärtom finns det skäl att anta att en centralisering av arbetsuppgifter skulle dränera Länsstyrelser på personal vars kompetens och insyn i jordbrukets förutsättningar på regional nivå är centrala för en korrekt implementering.

Vidare menar utredningen att en digitalisering av hanteringen av de areal- och djurbaserade stöden innebär att betydelsen av geografisk närhet till stödmottagaren och kunskap om lokala och regionala förhållanden fortsättningsvis inte är ett argument för decentraliserad handläggning. Länsstyrelsen delar inte denna uppfattning. Kännedom om lokala och regionala förhållanden och ett upparbetat förtroende hos stödmottagarna är en garant för en effektiv implementering av ett föränderligt regelverk. Precis som utredningen pekar på är det aktuella regelverket i ständig förändring och kräver ett stort förtroendekapital hos dem som till stora delar förlitar sig på nämnda regelverk för sin och vår försörjning. Utredningen lyfter att brister i hanteringen av EU-stöden till stor del kan hänföras till avsaknad av IT-system, felaktiga regeltolkningar och avsaknad av tillräcklig vägledning och riktlinjer. Brister som till allra största del faller inom ramen för Jordbruksverkets ansvar. Länsstyrelsen anser att det är olyckligt att utredningen drar slutsatser om att hanteringen är för dyr utifrån föregående programperiod som var en period som präglades av stora ryggsäckar, dubbelarbete och återkravarbete vilket var en direkt konsekvens av otillräckliga IT-system och manuella inslag.

Komplexiteten i genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken är stor. Förhoppningen om att en kraftfull förenkling av stödsystemen inför kommande programperioder delas med Länsstyrelsen. Det bör dock nämnas att Sverige är förpliktigade att följa gemensamma beslut för den kommande gemensamma Jordbrukspolitiken.

Det finns ett upparbetat och nära samarbete mellan länsstyrelserna och Jordbruksverket. Det blev tydligt när Europeiska kommissionen satte förvaltningen av medel inom jordbrukspolitiken under ackrediteringsprövning, mot bakgrund av att kommissionen inte hade förtroende för Sveriges förvaltning av jordbrukspolitiken. Länsstyrelserna fick då avsätta stora resurser för att hantera

återkrav och arbetet gav ett gott resultat tack vare den kompetens som personalstyrkan på länsstyrelserna besitter.

Länsstyrelsens roll som statens regionala företrädare

Administrationn av EU-stöd till lantbruket betraktas i utredningen som en enskild företeelse, skilt från övrig verksamhet med betydelse för lantbruket, landsbygden och livsmedelsförsörjningen i Sverige. Länsstyrelserna är regeringens förlängda arm ute i landet. Att länsstyrelserna har ansvaret för administrationen av de olika EU-stöden till lantbruket är ett effektivt sätt att skapa samordning mellan olika kompetens- och verksamhetsområden kopplat till myndigheternas uppdrag och därigenom nå politiska mål, bibehålla förtroendet för staten i hela landet samt arbeta med resiliens och beredskap, inte minst på livsmedelsområdet.

Länsstyrelsernas roll som statens regionala företrädare och samordnare av politikområden på regional nivå riskerar att urholkas vid en centralisering av jordbrukarstöden och en koncentration av projekt- och investeringsstöden. Det finns ett flertal samband av betydelse mellan stöden till lantbruket och länsstyrelsernas övriga verksamhet. Det gäller till exempel uppdrag inom vatten- och naturvård, miljö, klimat, den nationella livsmedelsstrategin, djurskydd, smittskydd och veterinära frågor samt den sammanhållna landsbygdspolitiken. Utredningens förslag får stora konsekvenser på Länsstyrelsernas samlade uppdrag och urholkar myndigheten inom verksamhet som handlar om utveckling- och tillväxtfrämjande. Det finns en risk att länsstyrelserna får en än större tyngdpunkt i tillsyns- och tillståndsverksamhet vilket vore olyckligt.

I linje med regeringens så väl som EU:s önskan om det skall finnas förutsättningar för regional utveckling och tillväxt i hela landet så finns mycket goda möjligheter att utveckla Länsstyrelsernas roll. En Länsstyrelse som har ett utpräglat landsbygdsperspektiv, skulle om den utrustas med tydliga uppdrag och avsatta medel kunna bli statens kraftfulla verktyg för en levande landsbygd.

Projekt-och investeringsstöden hanteras inte i ett vacuum

Utredningen motiverar koncentring av projekt- och investeringsstöd i termer av det finns ett ”begränsat samband med

länsstyrelsens övriga kärnverksamhet". Länsstyrelsen menar att hanteringen av projekt-och investeringsstöd på flera sätt har ett naturligt samspel med kärnverksamheten och att växelverkan är nödvändigt för att kunna uppnå målen i Strategisk plan. Detta ligger även i linje med Statskontorets slutsatser från utredningen om koncentration av viss länsstyrelseverksamhet. För att kunna stödja miljövard och klimatåtgärder är Länsstyrelsen beroende av lokal myndighetsexpertis för att få till stånd rätt insatser på rätt plats, inte minst när det gäller vattenvårdsåtgärder såsom våtmarker. Kompetensen inom stödhantering och de gröna näringarna i synnerhet är dessutom till stor nytta för Klimatklivet. Vidare kopplar stödhanteringen exempelvis an till myndighetens rådgivande funktion, miljömålen och arbetet med regionala strategier, såsom livsmedels- respektive våtmarksstrategin.

Flera insatser förutsätter kontakt med lokala handläggare utanför Jordbruksverkets stödsystem som genomför provningar och tillsyn. Länsstyrelsen har idag upparbetade, välfungerande nätverk både internt inom den egna organisationen och externt som riskerar att gå förlorade i samband med att handläggningen koncentreras. De symbiotiska effekter som finns mellan exempelvis stödhantering och lokal rådgivning skulle sannolikt också gå om intet.

Länsstyrelsens handläggare är inte bara sakkunniga inom specifikt handläggningen av stöd – deras kompetens avseende gröna näringarna och landsbygders förutsättningar efterfrågas ofta från andra delar av myndigheten. Länsstyrelsens kompetens att hantera målkonflikter för viktiga samhällsintressen riskerar att reduceras. Ett område av ökande betydelse handlar om jordbruksmarkens betydelse i den fysiska planeringen, vilket inbegriper ianspråktagande av jordbruksmark för tex utbyggnad av städer inkluderat bostäder, infrastruktur, handelsplatser mm. Det pågår också en snabb utbyggnad av solcellsparker på åkermark. Det snabba ianspråktagandet av jordbruksmark för olika ändamål kan bli mycket kritisk i tider då Sverige behöver öka den svenska livsmedelsproduktionen, inte minst för att säkra en tillräcklig mängd livsmedel till Sveriges befolkning och bygga en stark livsmedelsberedskap utan även för att skapa jobb och tillväxt i vårt land.

Genom en koncentrerad skulle Länsstyrelsen sannolikt tappa värdefull kompetens inom de gröna näringarna som är till stor nytta för myndighetens kärnverksamhet.

Ändamålsenlig förvaltning förutsätter god lokalkännedom

Utredningen motiverar koncentrerad av projekt- och investeringsstöd i termer av det finns ett ”begränsat behov av lokalkännedom”. Länsstyrelsen delar inte denna bedömning, utan menar att lokalkännedom är särskilt viktigt för en ändamålsenlig stödförvaltning. Även om myndigheten alltid ska eftersträva likabehandling och rättssäkerhet behöver vi också ta hänsyn till olika lokala förutsättningarna för att stöden ska hamna där de gör störst nytta. I samband med detta krävs god lokalkännedom för att kunna skapa ett ändamålsenligt handläggningssystem som förmår möta regionala behov. I annat fall finns det en väsentlig risk att stöden fördelas fel vilket försämrar möjligheten att nå målet om en ökad livsmedelsproduktion i landet, förbättrad försörjningstrygghet av livsmedel samt en hållbar förvaltning av naturresurser. Länsstyrelsen förordar därför ett ökat regionalt inflytande i kontrast till utredningen.

Länsstyrelsen anser i motsats till utredningen att den regionala komponenten utgör själva kärnan i en effektiv förvaltning av projekt- och investeringsstöden. Om det saknas en ändamålsenlig hantering kvittar det hur billigt och rättssäkert handläggningssystemet är – då har poängen med stödsystemet gått förlorad.

Statens relation till näringen riskerar försämras

Arbetet med EU-stöden till landsbygden för med sig nära kontakter mellan Länsstyrelsen och enskilda jordbruks- och livsmedelsföretag såväl som regionala företrädare för olika typer av organisationer som arbetar gentemot lantbruket.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning gällande att det finns en risk att stödhanteringen inte ter sig logisk för den som söker stöd utifall att arbetet koncentreras. Även om det funnits en ambition att förenkla ansökningsförfarandet har det i praktiken visat sig vara svårt för sökande att förstå hur det fungerar. Smidiga och välfungerande myndighetskontakter blir då särskilt värdefulla i syfte att förenkla för företagen. Genom att varje län handlägger sina egna ansökningar vet den som söker stöd vart denne ska vända sig vid frågor. Det är lättare att nyttja upparbetade kontakter med personer som har god kunskap om de lokala förutsättningarna i länet, än att

ringa en anonym tjänsteperson i en annan del av landet. Den lokala förankringen är således en nödvändighet i arbetet med att förenkla för företagen och bidra till bättre måluppfyllelse.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har en upparbetad dialog med lokala aktörer inom de gröna näringarna som behöver värnas. Handläggare med god förankring i länet kan till exempel snabbt få värdefulla signaler från företagorganisationer om investeringsvilja och behov. Utifrån signalerna kan Länsstyrelsen sedan genomföra riktade marknadsföringsinsatser och rådgivningstillfällen i syfte att bidra till en mer effektiv målstyrning. Genom att handläggarna finns tillgängliga på lokal nivå kan deras kunskap också nyttjas i samband med fysiska träffar med markägare och jordbruksföretagare. De fysiska mötena är viktiga för att skapa en transparens som ingjuter legitimitet i myndighetsutövningen.

Om handläggningen koncentreras minskar närheten till den statliga förvaltningen och Länsstyrelsens lokala förankring går förlorad. Med detta följer en väsentlig risk för sjunkande förtroendekapital och försämrad service för den sökande. Det kan uppfattas som att staten drar sig tillbaka från landsbygden och på sikt en försämrad relation mellan staten och de areella näringarna.

Tillit och myndighetsnärvaro

Länsstyrelsen har i sin roll som statens regionala representant en nyckelroll i utvecklingen och det finns fortsatt en stark utvecklingspotential när det gäller denna roll. Att denna potential verkligen tas till vara och att det fortsatt finns en tydlig statlig närvaro i hela landet är av stor betydelse i denna tid då det finns ett behov av att stärka förtroendet för statliga myndigheter och samhällets institutioner. Länsstyrelsen bedömer att detta sker bäst genom en väl utvecklad lokal och regional statlig närvaro. Länsstyrelsen har noterat att allt fler myndigheter koncentreras samt att deras tjänster digitaliseras. De digitala tjänsterna ökar tillgängligheten för många invånare i länet, men innebär samtidigt utmaningar för de invånare i länet som av olika anledningar inte har möjlighet att vara digitala. Några av de särskilt utsatta grupperna är utrikes födda, äldre, föreningar och företag på landsbygden och personer med funktionsnedsättningar.

Det är noterat att tilliten till varandra i Jönköpings län är lägre än i riket. Detta, inklusive avsaknad av tillit till samhällsinstitutioner, gör att Länsstyrelsen ser oroande på utredningens förslag att flytta

hanteringen av EU-stöd från vårt län som är ett av de största jordbrukarlänen i landet.

Livsmedelsförsörjning och beredskapsfrågor

Länsstyrelserna ingår i två beredskapssektorer varav Livsmedelsförsörjning & dricksvatten är en, där länsstyrelsens roll är sakområdesansvarig myndighet inom livsmedelsområdet. Länsstyrelsen framöver kommer att spela en central roll för att säkra rikets beredskap i fredstid, orostid och krigstid. I händelse av en allvarligare kris eller krig som påverkar livsmedelsproduktionen behöver länsstyrelserna som högsta civila totalförsvarsmyndighet ha direkt närhet till livsmedelsföretagen i länet. Detta för att kunna upprätthålla lägesbilder över livsmedelsproduktionen på regional nivå kopplat till det geografiska områdesansvaret samt att samordna livsmedelsberedskapen ut mot kommunerna. Att då gå omvägar via andra aktörer (i vårt fall Östergötlands län eller Jordbruksverket) för att skapa sig den övergripande bilden kring länets företag, kan lägesbilden både riskera att inte bli framtagen i tid och att den inte blir komplett med rätt perspektiv. Det är av stor vikt att den regionala nivån fortsätter att ha den detaljerade bilden av livsmedelsproduktionen och den nationella den övergripande. Båda behövs som komplement till den andra för att skapa en helhet.

En centralisering av hanteringen av Länsstyrelsens stödverksamhet skulle få konsekvenser för Länsstyrelsens möjlighet att ha kunskap kring det geografiska områdets livsmedelsproduktion. En kännedom om länet och dess företag, framför allt inom primärproduktionen, har stor betydelse för myndighetens möjlighet till att arbeta med utveckling och säkerställandet av livsmedelsberedskapen, samt ger viss insikt kring förmågan hos länets lantbruk och landsbygdsföretag. En nära samverkan och kännedom om varandra, stödhandläggare och företag, skapar bra förutsättningar för att gemensamt hantera eventuellt uppkomna kriser.

En stor organisatorisk förändring skulle innebära en ökad sårbarhet och minskade möjligheter att koordinera samhällets beredskap lokalt och regionalt. Dessutom har det säkerhetspolitiska läget ökat riskerna för störningar och ställer höga krav på myndigheterna att identifiera och minimera sina sårbarheter. Det har också blivit uppenbart det finns ett stort behov av att sprida riskerna. Att i det läge som Sverige befinner sig i nu genomföra organisatoriska förändringar som innebär koncentration till färre myndigheter

riskerar att öka sårbarheten ytterligare och försvåra kontinuitet vid störningar av olika slag och grad.

Den typen av utåtriktad verksamhet såsom rådgivning, djurskydd och veterinärverksamhet samt livsmedelstillsyn är inte tillräckligt för att som län ha en tillräckligt bra kännedom kring det geografiska området. Nätverk ut mot länets företagare behöver upprätthållas över tid och där är stödverksamheten och den överblick som denna ger kanske avgörande för att få en effektivare hantering av och kortare återställningstid efter en samhällskris. Den regionala nivån behöver känna sitt län för att ha möjlighet att på bästa sätt verka i det.

De handläggare på Länsstyrelsen som idag hanterar EU-stöden känner sitt län, vet vart de stora företagen finns, vilken produktion som finns och hur företagen fungerar. Därmed kan dessa snabbare nå ut med riktad information aktörerna vid en eventuell händelse. Exempel på detta skulle kunna vara om ett lokalt elavbrott rapporteras in via Länsstyrelsens TiB-organisation (Tjänsteman i Beredskap) och påverkar livsmedelsproducenterna i länet lokalt, men störningen når inte nationell nivå då den inte är tillräckligt omfattande för att påverka livsmedelsproduktionen nationellt. Det kan då finnas en sårbarhet i att väsentlig information såsom kontaktuppgifter och statistiska uppgifter endast finns på högre regional nivå eller nationell nivå vilket kan fördröja hanteringen av händelsen.

I arbetet med en inhemsk, säker och tillräcklig livsmedelsproduktion behövs en rättssäker, effektiv och likartig hantering av stöden och detta är möjligt om Länsstyrelsen fortsätter hantera stöden med bra stöd och vägledning från nationella myndigheter.

En ändamålsenlig och effektiv administration går att uppnå även på regional nivå

Länsstyrelsen konstaterar att vi delar bedömningen att det inte ska råda något tvivel om att stödansökningar hanteras och bedöms på ett likartat sätt oavsett var i landet de aktuella stödmottagarna har sina företag. Vi ser också att det är nödvändigt att fortsätta arbetet med att effektivisera stödprocessen och att nyttja tekniska hjälpmedel för att nå både effektiviseringar och säkerställa likabehandling av stödsökande samt öka förtroendet för stödsystemet.

I rapporteringen av regeringsuppdrag N2021/02521 har länsstyrelserna gett sin syn på hur en effektivisering av genomförandet av jordbrukspolitiken kan åstadkommas. Länsstyrelserna har under 2023 bland annat genomfört en av de åtgärder som föreslogs i rapporten och inrättat en samarbetsstruktur för jordbrukarstöd och projekt- och investeringsstöd där samtliga 21 länsstyrelser ingår (SamS). Detta för att möta behovet av en effektivare och rättssäkrare stödprocess samt en högre grad av enhetlighet och likabehandling av stödsökande.

Övriga förslag i utredningen

I utredningen finns förslag som indirekt berör Länsstyrelsens verksamheter och som kan påverka den regionala utvecklingen. Efter dialog med övriga regionala aktörer inom om EU:s sammanhållningspolitik och Region Jönköpings län önskar Länsstyrelsen lyfta följande.

Vi ser sammantaget en stor risk att förslagen i utredningen kan komma att leda till en minskad regional anpassning och att beslut fattas baserade på administrativa kriterier i stället för reella utvecklingsbehov i länet. I sammanhanget är det värt att påpeka att fonderna som faller inom ramen för EU:s sammanhållningspolitik är viktiga verktyg för regional utveckling. Programmens prioriteringar styrs och bör även fortsatt styras av de regionala utvecklingsstrategierna som tas fram i bred samverkan mellan region, näringsliv och dess organisationer, länets kommuner, akademi, det civila samhället samt länsstyrelsen och andra statliga myndigheter. De regionala utvecklingsstrategierna har även kopplingar till mål och prioriterade områden som identifierats på EU-nivå samt Agenda 2030. Fonderna är framför allt ett verktyg för långsiktiga strategiska satsningar. Hur förvaltningen av dessa ska vara uppbyggd bör ej vara avhängt av hur enkelt det är att förändra fondernas inriktning och omfattning.

Länsstyrelsen ser en styrka i att det finns flera aktörer på regional nivå som kan mobilisera, utveckla och driva projekt gemensamt. Utredningens förslag riskerar att minska möjligheterna till att skapa regionalt anpassade projekt då en centralisering av ESF-rådet och Tillväxtverket samt minskat mandat inom Strukturfondspartnerskapet tar bort regional utvecklingskraft. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att ha med de regionala

perspektivet och att det behövs en regional förankring. Vid en centralisering finns det en risk att den regionala kompetensen försvinner. Det behöver finnas flera aktörer som har en lokalkännedom.

Länsstyrelsen anser att det är olämpligt att ändra strukturfondspartnerskapens roll under pågående programperiod. En sådan förändring kräver både mycket tid och anpassning av verksamhet. Om en förändring blir aktuell vill Länsstyrelsen understryka att den bör träda i kraft samtidigt som eventuellt övriga förändringar inom EU-stödhantering.

Fortsatt dialog

Även om Länsstyrelsen är kritisk till de förslag som föreslås i utredningen ställer vi oss positiva till att föra dialog om de delar där analysen behöver utvecklas. Om förslagen i utredningen blir aktuella vill Länsstyrelsen understryka att vi gärna är delaktiga i genomförandet för att nå de bästa lösningarna. Detta för att säkerställa en bra verksamhet både för stödmottagare och målgrupper samt för att nå en hög måluppfyllelse både av den svenska landsbygdspolitik, den regionala utvecklingen och EU:s sammanhållningspolitik.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Brittis Benzler med enhetschef Maria Åkesson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Nina Elmsjö, enhetschef Toomas Pantzar och enhetschef Malin Krause medverkat.